

**KOMMUNAL- OG
DISTRIKTSDEPARTEMENTET
OG KUNNSKAPSDEPARTEMENTET**

Dato: 15/12/2022

Høringsinnspill Stortingsmelding om samisk språk, kultur og samfunnsliv 2022 - rekruttering og kompetanse**Vitalisering av sørsamisk språk og kultur**

Den store utfordringen for videre arbeid med vitalisering av sørsamisk språk og kultur er at den sørsamiske språk- og kulturkompetansen er en marginal ressurs, og at alle de sørsamiske fagmiljøer gjerne kjemper om de samme språkressursene

Det er derfor et stort behov for å rekruttere og beholde sørsamisk språk- og kulturkompetanse. Spørsmålet blir derfor hvordan man kan løse dette kompetansebehovet? I dette høringsinnspillet foreslås en del konkrete innspill og tiltak.

Opplæringstilbud i grunnopplæringa

Det sørsamiske området er stort og består av 3 regioner: Nordlig region med Hattfjelldal som senter, Midtre region med Snåsa som senter og sørlige region med Røros som senter.

Det må finnes opplæringstilbud lokalt i alle de 3 sørsamiske regionene – både for barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Og det må finnes tilbud om opplæring i og på samisk.

Forslag på tiltak for den sørsamiske skolen:

- Styrke de sørsamiske barnehagene.
- Styrke de sørsamiske ressurskolene på grunn- og videregående skoles nivå.
- Samisk språk- og kultursamlinger må bli en rettighet.
- Bruk av sterke samisk språkopplæringsmodeller.
- Gode økonomiske rammebetingelser for opplæringsinstitusjoner og opplæringstilbud
- God kvalitet på innholdet i opplæringen.
- Forutsigbarhet i opplæringstilbudet på alle nivå.

Dette er tiltak vi mener gjør at foreldre og senere den sørsamiske eleven velger og gjennomfører opplæring i samisk gjennom hele grunnopplæringen.

Læringsressurser

Den sørsamiske skolen trenger på lik linje med resten av skoleverket oppdaterte læringsressurser i sørsamisk og i andre fag som er tilpasset gjeldende læreplaner og aldersgrupper av elever. Det må derfor iverksettes tiltak for utvikling av sørsamiske læremidler i språkfaget og andre fag.

Oppdaterte læremidler vil kvalitetssikre opplæringen på alle nivåer, og lette arbeidsbyrden for den sørsamiske læreren.

Dette er tiltak vi mener vil kunne rekruttere og beholde lærere i den sørsamiske skolen. I tillegg vil det kunne øke gjennomføringen av elever i samisk gjennom grunnopplæringa.

Nybegynneropplæring i sørsamisk for voksne.

I en prosess med vitalisering av språk og kultur er det viktig at voksne har mulighet å tilegne seg det sørsamiske språket. Dette er gjerne foreldre, besteforeldre eller annen familie til samiske barn. Eller de som jobber med opplæring av samiske barn og unge i barnehage eller grunnskole.

Det må derfor tilrettelegges og tilby nybegynneropplæring i sørsamisk for ulike målgrupper og etter ulike opplæringsmodeller. Dette kan løses gjennom å gi kompetansegivende nybegynneropplæring med studiepoeng i samarbeid mellom høgskoler og språksentra. Opplæring må baseres på kommunikativ språkinnlæring hvor målet er å raskt skape aktive sørsamiske språkbrukere.

For at dette skal kunne gjennomføres må studieforskriften og NOKUT tilpasses sørsamiske behov. Studieforskriften må endres slik at de sørsamiske språksentrene kan ta et større ansvar i nybegynneropplæringen, i samarbeid med høgskoler/ universitet.

Høgskoletilbud i sørsamisk språk og andre fagområder.

Det må etableres et reelt samisk høgskoletilbud i sørsamisk språk og andre fagområder gjennom studier med samisk innhold.

Dette kan oppnås gjennom følgende tiltak:

- Samarbeid om studietilbud mellom høgskoler/ universitet om å gi samisk studietilbud til hele landet, også sørsamisk område.
- Samiske studier må tilrettelegges og desentraliseres til alle sørsamiske regioner.
- Høgskoler/ universitetet må samarbeid med samiske institusjoner om gjennomføring av studier, som kanaliseres gjennom regionale studiesentra.
- Tilbud om praktisk pedagogisk utdanning til ufaglærte lærere med formell sørsamisk språkkompetanse.

Det er viktig med en forutsigbarhet av samiske studietilbud. Høgskoler/ universitet må legge en 5-årsplan for hvordan samiske studier vil bli gjennomført, slik at sørsamiske studenter kan planlegge sitt studieløp.

Økonomiske virkemidler.

Det må opprettholdes og legges til rette for økonomiske virkemidler for utdanning innen samiske fag

Forslag på tiltak:

- Studiehjemler/ permisjon med lønn for etterutdanning av samisk lærere.
- Språkstipend for sørsamiske språkstudier.
- Stipend for spesielle studier slik som barnehagelærer- og lærerutdanning
- Stipend for valg av bachelor- og masteroppgaver med samisk relevans og innhold

Økonomiske virkemidler mener vi vil øke motivasjon til utdanning, etterutdanning og kompetanseheving i studier med samisk innhold.

Hvordan beholde den samiske kompetansen innenfor det samiske fagfeltet?

I tillegg til å rekruttere, så er det også viktig å skape virkemidler for å beholde den samiske kompetansen innenfor det sørsamiske fagfeltet.

Forslag på tiltak:

- Skape robuste sørsamiske fagmiljøer.
- Sørsamisk språk- og kulturkompetanse må gi utslag i forhold til lønn og fortrinnsrett ved tilsetting i forvaltningskommuner.
- Tilbud om kompetanseheving innenfor det samiske fagfeltet.

Dette er tiltak vi mener vil kunne skape motivasjon til videre arbeid innenfor det sørsamiske fagfeltet.

Med vennlig hilsen

Toini Bergstrøm
(Sign.)
Aajege - leder

Brødtekstnesteside